

سهرنجیک له پیکهینانی حکومتی عیراق

عوسمان حاجی مارف

چونیهتی ههلبژاردنهکانی عیراق هر له کاتی خویدا نهوهی نیشانداین و سهلماندی که ناکامی نهو جوره ههلبژاردنهی بهدوای خرۆشانه جهماوهریهکان و قهیرانی سیاسی و قهیرانی حکومتی عادل عبدالمهدی بهریخرا، نهک نهیتوانیوه وهلام به قهیرانی ههلمومهرجی سیاسی عیراق و قهیرانی دهسهلات بداتهوه، بهلکو نهو قهیرانه بهرهو قولبوونهی زیاترههنگاوی ههلمگرتوه. نهگهر چونیهتی پیکهاتهی دهسهلاتی سیاسی لهعیراقدا بهدوای سالی ۲۰۰۳وه، لهسهر بنهمای ریکهوتنی نیوان هیزه میلشیا قومی و نیسلامی و تانفیهکان پیناسهی بۆکراییت و دابهشکراییت، ناشکرایه بهدوای پاشهکشهو شکستی سیاسهتهکانی نهمریکا، نهو پینشها و نالوگۆرانهی له ناوچهکهو عیراقدا بهدیها، نهو جوره له پیکهاتنی دهسهلاتی سیاسی و ریکهوتنی نیوان هیزه میلشیاکانی به بنهست گهیاندوه.

لهلایهک به هوی نهوپهری ناستی گهندهلی و نالهباری ههلمومهرجی نابوری و سیاسیهوه، لهلایهکی تریشهوه نارهبایهتی بهرفراوانی جهماوهری له بهغداو شارهکانی خوارووی عیراقدا، نهو پرۆسهیه بوو، که کاروباری نهو جوره له حکومتی ریکهوتنی هیزه میلشیاکانی تووشی نیفلیچ بوون و بهرهو شکستهینان برد.

گهر به ههرههول و فروفینلیک و شیوازو ناستیک، هیزه میلشیاکان توانیان پرۆسهی ههلبژاردن تیپهرینن، بهلام کیشه بیچارهکهیان نهو جار له ریکهوتن بۆ پیکهینانی حکومت، زیاتر دهگریری بنهست و قهیرانی تری کردون. بویه دهبینین دوو ناراستهی جیاواز رهنگی داوتهوه له نیوان نهو هیزه میلشیاپانهی دهیانهویت بهههر قیمهتیک بیت خاوهن هیزی بهکهمن بن له پیکهینانی حکومتدا، تا بهجۆریک خویان لهگهل نالوگۆرهکاندا بگونجینن. دهستهیهکیان، که صهدریهکان نوینهرایهتی دهکن، ههول دهن نهو ناراستهوه نهخشیه پهیرموی بکن، که پیکهینانی حکومت له ریگهی نهو هیزهوه بیت، که له ههلبژاردنهکاندا زۆرتترین کورسی پهراهمانی بهدهست هیناوه، که بهجۆریک نهمریکاش لایهنگری لهو ناراستهیه دهکات و پارتیش لهههمان ریزدا سهرهی گرت. دهستهی دووم نهو هیزه میلشیا شیعانهن، که بۆ خویان خاوهنی نفوزیکی چهکدارین و راستهوخۆ پاشکوی سیاسهتهکانی نیرانن و دهیانهویت لهسهر ههمان شیوازی پینشو، لهسهر بنهمای ریکهوتنی هیزهکان حکومت پیکهیننهوه، بهکیتیش بهجۆریک له چاوهروانی نهو ناراستهیهدا نایندهی خوی دهبینتهوه.

لهو نهوهدا موقتهدا صهدر کهوتوته ناو دوریانیکی تهسکو بنهستهوه. لهلایهک نهیتوانی به شیوازی زۆرینهی کورسیهکان، ناراستهکهی بهسهرکهوتن بگهیهنیت و حکومت پیکهینیت، لهلایهکی تریشهوه بۆ چونهپال ریکهوتن لهگهل هیزهکانی تردا، جیگاوریگهی هیزهکهی له حکومتدا مانایهکی نامینیت. بویه بهناچاری لهگهل نالۆزی ههلمومهرجهکهو قهیرانهکاندا ریگای کشانهوهی گرتوتهبهر، بهلکو له ههر نالوگۆریکی تردا گهر فرسهتی گونجاوی بۆ هاتهپیش گهمهی سیاسی تر به هیزهکهی بکات. ههرکات لایهنهکانی تر به ههر شیوازییک گهر بویان گونجاو بیت حکومتیک رابگهیهنن، نهو کات موقتهدا صهدر دۆخهکه بهریگای هینانه سهرشهقامی هیزهکهی دۆخهکه زیاتر دهشیونیت و ریگا نادات لایهنهکانی

تر ئارایش به حکومتەکیان بدن. بهم شیوهیه ئاسۆی سهقامگیری سیاسی و کیشهی قهیرانی حکومت له سایهی تهوای ئهو هیزه میلیشیایانەدا نادیارتر و پر گێژاوتر چاوه‌روان ده‌کریت .

ئهوێ لهم نیوه‌دا ئاشکرایه‌و جینگای سهرنجی جدیه به‌گشتی هه‌لومه‌رجی ناجیگیری سیاسی عێراق و قولبونه‌وه‌ی زیاتری قهیرانی حکومتە، که ئاراسته‌کانی هه‌ریه‌ک له هیزه چه‌ته میلیشیاییه‌کانی ده‌سه‌لاتدار له عێراقدا، به به‌شداری پارتی و یه‌کئیتیشه‌وه رۆلێکی سهره‌کیان هه‌یه له خولقاندنی ئهو دۆخه ناله‌بارو گێژاوه سیاسی و قهیراناویه‌دا. بۆیه هه‌میشه ناینده‌ی عێراق له‌سایه‌ی بوونی ئهو هیزانه‌دا له‌سه‌ر لێواری رودانی جۆره‌ها سیناریۆیه که قوربانیه‌کانی خه‌لکی کرێکارو زحمه‌تکێش و هه‌زار ده‌بن.

هه‌روه‌ها له کاتیکدا یه‌کلایی کردنه‌وه‌ی کیشه‌و قهیرانه‌کانی عێراق دیار نه‌بیت، هه‌لومه‌رجی سیاسی کوردستانیش بیه‌ری نابیت له به‌رکه‌وتن و به‌خشینه‌وه‌ی زیاتر قولبونه‌وه‌ی قهیرانه‌کاندا. له‌و نیوه‌دا حزبه ده‌سه‌لاتداره‌کانی هه‌رمی کوردستان به‌جیا له‌وه‌ی له‌ناو تیکه‌لاوی ئهو بارودۆخه ناله‌به‌ردان که ناوچه‌که‌و عێراق ده‌رگیریه‌تی، له هه‌مانکاتدا نه‌ک ناشتوانن ده‌وری یه‌کلایی که‌روه‌ه ببین، به‌لکو پریشکی قهیرانه‌کانی عێراقیشیان به زیاده‌وه به‌رده‌که‌ویت .

پارتی به‌پنی پینگه‌و هاوسه‌نگی هیزه‌که‌ی له هه‌ولی ئه‌وه‌دایه‌ پشکی زیاتر له حکومتی عێراق به‌ده‌ست به‌یئت. ئاماده‌یه هه‌ر هیزێک به هه‌ر ئاراسته‌یه‌ک پیشوازی لێبکات له پیکه‌ینانی حکومتی عێراقدا ریکه‌وتنی له‌گه‌لدا بکات. جا ئهو ریکه‌وتنه‌ی له‌گه‌ل سه‌دریه‌کان ئه‌نجامیدا و به ئه‌نجام نه‌گه‌یشت، ئیستا چاودیری دۆخه‌که ده‌کات و خۆی مه‌لاسه‌داوه بۆ ریکه‌وتیکی تر. به‌لام ئایا قهیرانی حکومت و یه‌کلایی بوونه‌وه‌ی کیشه‌کان ئهو فرسه‌ته بۆ پارتی دینێته پیشه‌وه؟! به بۆچونی من هه‌لومه‌رجی سیاسی به شیوه‌یه‌کی گشتی له هه‌موو لایه‌نیکه‌وه عێراق و کوردستانی له‌سه‌ر گێژاو و چاره‌نوسیکی نادیا‌ری وه‌ها راگرتوه، که که‌مترین فرسه‌تی هیشتوتوه بۆ گه‌مه‌ی سیاسی پارتی تا بتوانیت له حکومتی عێراقدا جیگاوری‌گایه‌کی بال‌تر له جاران به‌ده‌ست به‌یئت. له‌هه‌مانکاتدا ئاشکرایه، که به‌هۆی دابه‌زینی ئاستی پیکه‌ی یه‌کئیتی نیشتمانی و کیشه ناوخۆییه‌کانیه‌وه، به‌شی له پریشکی قهیرانه‌کاندا زیاتر ده‌بیت. ئه‌مه‌ش به ئاشکرا ده‌بینریت، که هاوکاتی زیاتر قولبونه‌وه‌ی کیشه‌کانی پارتی و یه‌کئیتی بۆ گه‌رانه‌وه‌ی مامه‌له‌یان له‌گه‌ل به‌غداد درزی زیاتری تیکه‌وتوه، هاوکات ناتوانن بۆ تئیه‌راندنی هه‌لبژاردنه‌کانی کوردستان نه‌خشه‌یه‌کی رۆشن بدن به‌ده‌سه‌ته‌وه. هه‌ر به‌م مانایه‌ش هه‌لبژاردنه‌کانی کوردستان له ساته و مخته‌یکی وه‌ها ناهه‌موارو سه‌ختدایه، به ئاسانی بۆیان ناچیته سه‌ر.